

Kunstenaars in *Freedom of Movement*

Stedelijk Museum Amsterdam

Isabelle Andriessen (1986, Nederland) neemt op dit moment deel aan de Rijksakademie. De sculpturen van haar installatie *Tidal Spill* trotseren op allerlei manieren de definitieve vorm die we van een kunstwerk verwachten: ze lekken, smelten en roesten door technische en chemische processen die zij het werk oplegt, en ze reageren ook op elkaar. Andriessen geeft haar 'zombie sculpturen' de vrijheid van bewegen in het ecosysteem dat ze zelf vormen. De sculpturen spiegelen ook de klimaatveranderingen die door menselijk handelen veroorzaakt zijn.

Yael Bartana (1970, Israël) deed onder meer de Rijksakademie. Zij onderzoekt in haar werk hoe culturele en nationale identiteit worden versterkt door middel van rituelen en ceremonies. De film *Tashlikh* (2017) ontleent haar titel aan de Joodse gewoonte om brood en persoonlijke bezittingen in een rivier te gooien als een symbolische daad om in het reine te komen met aangedane of begane zonden. Bartana nodigde slachtoffers en daders van de Holocaust, Armeense genocide en etnische zuiveringen in Soedan en Eritrea uit om voorwerpen weg te gooien die stonden voor een traumatisch verleden, zoals kleding, foto's, papieren en medailles. Bartana laat zien dat identiteit steeds opnieuw wordt gedefinieerd door veranderende omstandigheden en de interactie met anderen.

Verena Blok (1990, Nederland) is van Poolse afkomst en viel na haar studie aan de Koninklijke Academie in Den Haag en de Sint Joost in Breda al herhaaldelijk in de prijzen met haar fotografische werk. Voor haar videowerk *Robota* volgde zij twee jonge Poolse migranten in Nederland, onderwijl met hen discussiërend over migratie, thuishoren en nationale identiteit. Voor Blok illustreren de mannen het paradoxale karakter van de rechtse regering van Polen, die de Europese Unie vijandig gezind is maar wel profiteert van EU-geld, en die immigranten belastert, ook al maken de Poolse burgers actief gebruik van de open grenzen van Europa.

Melanie Bonajo (1978, Nederland) volgde na de Rietveld Academie een residency aan de Rijksakademie in Amsterdam en bij de International Studio & Curatorial Program in New York. Haar video-installatie *Progress vs. Sunsets: Reformulating the Nature Documentary* is het tweede deel in een trilogie over de effecten van technologische ontwikkeling op kwetsbare, gemarginaliseerde groepen. Kinderen denken in de film na over hoe online foto's en filmpjes van dieren van invloed zijn op de relatie tussen mensen, dieren in het wild en hun omgeving. Bonajo deed tien jaar onderzoek naar dierenfilmpjes en -foto's op internet en ziet in de manier waarop mensen dieren behandelen als vermaak een verband met imperialisme, slavernij en gedwongen migratie.

Kate Cooper (1984, Verenigd Koninkrijk) deed residencies aan de Rijksakademie in Amsterdam en de Saari Residency in Finland. [informatie over het nieuwe werk van Kate Cooper is bij het uitsturen van dit persbericht nog niet voorhanden]

Danielle Dean (1982, Verenigde Staten) deed na haar studie aan Central Saint Martins, Londen en California Institute of the Arts, Los Angeles mee aan het Independent Study Program bij het Whitney Museum in New York en volgt nu een residency aan de Rijksakademie. Dean's werk verkent de manier waarop mediatechnologieën en reclame het systeem van kolonisatie voortzetten door te proberen raciale groepen te beïnvloeden. Dean werd geboren in Alabama,

heeft een Britse moeder en een Nigeriaans-Amerikaanse vader en groeide op in Londen. In haar werk houdt zij zich bezig met de sociale en historische context van verschillende plaatsen in Europa, de Verenigde Staten en Afrika. Haar film *True Red Ruin (Elmina Castle)* (2016) handelt over het door de Portugezen gebouwde kasteel in Ghana, later door de Hollanders gebruikt voor de slavenhandel. De ruïne is nu een pelgrimsoord voor mensen van Afrikaanse afkomst op zoek naar hun voorouderlijk verleden.

Deniz Eroglu (1981, Denemarken) volgde, na studies in Denemarken en Frankfurt, residencies aan de Rijksakademie in Amsterdam en in Parijs. Zijn Turks-Deense achtergrond speelt in zijn werk een grote rol. In *Singing Baba & Singing Kebab* (2015) zingt zijn vader, die jong emigreerde om aan het politieke geweld in Turkije te ontsnappen, een Turks lied, terwijl op het andere scherm Deniz, geanimeerd als een stuk kebab, een Deens liedje zingt. Kebab is een terugkerend motief en staat voor een cultureel cliché waarmee het Westen de Turkse identiteit neutraliseerde en consumeerbaar maakte. In *Baba Diptych* (2016) speelt Eroglu beeld voor beeld een home video uit 1996 na, waarin zijn vader druk in de weer is voor klanten kebab te bereiden. De identiteiten van de eerste- en tweede generatie immigrant smelten zo op een verwarrende manier samen.

Juan Arturo García González (1988, Mexico) volgt na zijn opleiding in Mexico op dit moment aan de Rietveld Academie het Shadow Master-programma van het Sandberg Instituut. Op basis van foto's herschiep García voor zijn installatie *Non-Linear Trajectories* de wachtruimte van het Amsterdamse IND-kantoor in 3D. Hij maakte dit werk als antwoord op de groeiende xenofobie in Europa en de Verenigde Staten, versterkt door politici die oproepen tot strengere beperking van migratie meer grensbewaking. Niet het abstracte idee van de grens, maar de grens als fysieke plek voor een-op-een-ontmoetingen heeft zijn interesse. Met dezelfde techniek die de dienst gebruikt voor gezichtsherkenning van migranten brengt hij de architectuur van de IND zelf in kaart. De soundtracks bij de drie schermen refereren onder meer aan de conflicten bij de Amerikaans-Mexicaanse grens.

JODI (Joan Heemskerk, 1968, Nederland, en Dirk Paesmans, 1965, België) reageert al sinds begin jaren 90 op het fenomeen internet. Hun recente werk *Wifi* legt de infiltratie van geolocatiesoftware in het dagelijks leven bloot. Bezoekers kunnen via een wifi-netwerk mobiele telefoons in de buurt volgen via verschillende codes, kleuren en vormen. Dit type geolocatietechnologie wordt met name door Google gebruikt om live bezoekeninformatie, wachttijden en geschatte bezoekduur te tonen. JODI wijst erop dat Google stilletjes deze gegevens van zijn gebruikers verzamelt, die vaak niet beseffen dat ze deze gegevens verstrekken of de grenzen kennen van hoe deze kunnen worden gebruikt. Hier wordt de gebruiker tegelijkertijd de surveillant en de geobserveerde.

Jort van der Laan (1986, Nederland) deed na de Rietveld Academie en het Dutch Art Institute in Arnhem residencies aan King's College, Londen, en in Beetsterzwaag, Den Helder en Utrecht. Zijn werk laat zien hoezeer het lichaam gebonden is aan het huidige politieke klimaat en hoe het door allerlei regulerende krachten wordt gehandhaafd. Zijn videowerk *Neither of Us is Powerless*, gefilmd tijdens vluchten tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk, onderzoekt het vliegveld als een extraterritoriale ruimte waar beweging wordt gemonitord en gecontroleerd. Bij de film maakte Van der Laan een lexicon samengesteld uit woorden en zinnen uit reclames, exclusieve airportlounges en shopping brochures. Samen met het beeld krijgt de tekst een nieuwe betekenis en geeft het een andere kijk op de manier waarop taal van invloed is op de lichamelijke en ruimtelijke ervaring.

Basir Mahmood (1985, Pakistan) volgde na studies in Lahore en Stuttgart een residency aan de Rijksakademie in Amsterdam. Mahmood vestigt in zijn werk de aandacht op fenomenen die vaak over het hoofd worden gezien. Voor zijn video *Monument of Arrival and Return* (2016) liet hij een productiebedrijf in zijn thuisland Pakistan een groep dragers filmen op het station van Lahore, te herkennen aan hun oranje uniform. Sinds de Britse koloniale overheersing worden deze mannen 'koelies' genoemd. Vanuit Amsterdam stuurde Mahmood de crew instructies om hen te regisseren en ontving later het beeldmateriaal. Er is een groot contrast tussen de nieuwe productie, ontstaan dankzij grotere mobiliteit en snelle communicatie over grote afstanden, en de realiteit van zijn subjecten, werkend in omstandigheden die de laatste honderd jaar weinig zijn veranderd. De kunstenaar zelf is mobiel, terwijl de dragers personen zijn die bewegen, maar nergens naartoe gaan.

De Russisch-Nederlandse **Polina Medvedeva** (1989, Rusland) volgde de Hogeschool voor Kunsten in Utrecht en het Sandberg Instituut in Amsterdam, waar ze op dit moment artist-in-residency is in het Ramses Shaffy Huis. In haar werk onderzoekt ze informele economische structuren die vindingrijke mensen opzetten om strikte overheidsregels en hun gebrek aan mogelijkheden te omzeilen. De titel van de in haar thuisstad opgenomen film *The Champagne Drinkers* (2015) verwijst naar het Russische gezegde 'iemand die geen risico neemt, drinkt geen champagne'. De film volgt meer dan een dozijn onofficiële taxichauffeurs, die hun precare beroep bespreken met Medvedeva, terwijl ze hun gesprekken vanaf de achterbank vastlegt. Andere commentatoren zijn onder meer van een orthodoxe priester met een zware schuldenlast, lokale verzamelaars, ex-handelaren en een brutale automonteur, die weigeren hun handel te laten beperken door de staat.

Rory Pilgrim (1988, Verenigd Koninkrijk) deed na de Chelsea College of Art and Design in Londen een residentie aan De Ateliers. Met zijn installaties en performances brengt hij mensen met een zeer diverse achtergrond samen en laat ze nieuwe vormen van begrip ervaren. *Software Garden* (2016-18) is een muziekalbum dat Pilgrim maakte met singer/songwriter Robyn Haddon, choreograaf Casper-Malte Augusta en Carol Kallend, dichter en advocaat op het gebied van rechten voor gehandicapten. De elf bijbehorende muziekvideo's worden voor het eerst samen getoond. Het live concert *Software Garden*, uitgevoerd door mensen en een robot, onderzoekt hoe technologie, gehandicapt zijn en zorg met elkaar verbonden zijn. Het werk is een respons op het politiek-maatschappelijke klimaat van de afgelopen jaren en zet in deze tijden van polarisatie technologie in om compassie te laten groeien en de onmenselijke kant van het neoliberalisme ontzenuwen.

Falke Pisano (1978, Nederland), volgde na de Hogeschool van de Kunsten Utrecht en de Jan van Eyck Academie Maastricht residencies in Amsterdam, Rome, Stockholm en Leeds. De twee werken uit haar serie *VONDERVATTEIMITISS* die zij in deze tentoonstelling presenteert, begon ze in 2017. Het werk *No Man's Land*, dat in het Stedelijk in première gaat, heeft Virginia Woolfs korte verhaal *The Lady in the Looking Glass: A Reflection* uit 1929 als basis. Pisano's performance en installatie *Wonder-What-Time-It-Is* is schatplichtig aan *The Devil in the Belfry* uit 1839 van Edgar Allan Poe, dat speelt in het fictieve homogene Nederlands-Amerikaanse dorp Vondervotteimittiss. Het project, dat nog altijd doorloopt, stelt vraagtekens bij de noties van fundamentele en vanzelfsprekende concepten als tijd, ruimte en taal, en hoe die actief orde en structuur opleggen.

Michele Rizzo (1984, Italië) volgde na het Sandberg Instituut en de School for New Dance Development in Amsterdam residencies in Amsterdam en Wenen. Deze choreograaf en performancekunstenaar verkent in *HIGHER xtn.* de nachtclub als plek van

gemeenschapsvorming en zelfexpressie, met het repetitieve ritme van techno-muziek, die een ervaring van trance of flow in het lichaam kan veroorzaken, en de danser tijdelijk van zichzelf los kan maken. De clubcultuur, een veilige plek voor gemarginaliseerde groepen, geeft ruimte aan nieuwe vormen van publieke intimiteit tussen mensen met zeer verschillende achtergronden, terwijl die ook hun eigen identiteit verkennen. In het Stedelijk zal *HIGHER xtn.* beginnen met twee dansers en eindigen met tweeëntwintig. Wanneer het niet live wordt gepresenteerd, kan het werk op video worden ervaren. Ook biedt Rizzo een voor publiek toegankelijke workshop aan.

Rafaël Rozendaal (1980, Nederland) volgde de Academie voor Beeldende Kunsten in Maastricht en maakt sinds begin 2000 voornamelijk werk voor internet. Zijn tientallen *single-serving* websites met poëtische titels, elk een zelfstandig kunstwerk, worden jaarlijks bekeken door ruim vijftig miljoen bezoekers. De kleurrijke, grafische werken grijpen terug op de kunstgeschiedenis en de populaire cultuur. Voor zijn installatie in het Stedelijk selecteerde Rozendaal zeven van zijn websites van na 2009. De werken komen spontaan tot stand dankzij algoritmen. De websites genereren voortdurend nieuwe constellaties van abstracte vormen die, naast elkaar afgespeeld, verrassende combinaties laten zien. Met hun abstracte, beweeglijke beelden laten ze zich op meerdere niveaus lezen, beleven en bespelen en geven ze de kijker alle ruimte het werk naar eigen inzicht te interpreteren.

Sara Sejin Chang (van der Heide) (1977, Zuid-Korea) volgde na de kunstacademie in Amsterdam en Enschede post-doc opleidingen in Amsterdam (Ateliers), New York en Wiels. In haar werk gaat zij in op de geschiedenis van kolonialisme en imperialisme van Nederland en België en plaatst vraagtekens bij het witte eurocentrische denken dat daar nog steeds aanwezig is, terwijl de bevolking steeds diverser is geworden. In haar film *Brussel, 2016* spreekt Chang mensen van kleur aan die in Europa wonen en vraagt hen: waar begint 'onze' nationale geschiedenis? Wiens verhalen worden verteld, welke verhalen krijgen een platform en worden uiteindelijk beleid? Vanuit wiens standpunt interpreteren we de geschiedenis?

Joy Mariama Smith (1976, Verenigde Staten) deed na kunstopleidingen in de VS en het Dutch Art Institute in Arnhem verschillende residencies, bij het Van Abbemuseum, Eindhoven en Wellspring, Philadelphia. *Free Fou Fou* handelt over verwesterlijking, die doorgaans gekenmerkt wordt door onderdrukking en uitsluiting. Het werk gaat uit van het Amerikaanse kinderliedje 'Little Bunny Foo Foo', over een konijn dat door een fee in een dwaas wordt veranderd nadat het herhaaldelijk veldmuizen heeft lastiggevallen. Smith laat zien hoe de zoektocht naar 'vrijheid' van de een kan bijdragen aan de onderdrukking van de ander. Een altaar met speciaal vervaardigde tarotkaarten, een hamer en een spiegel nodigt uit de collectieve en individuele relatie met vrijheid te overwegen. De installatie is een aanvulling op Smith's performance *Fou Fou*, die institutionele onderdrukking, toegankelijkheid en keuzevrijheid in verband brengt met witte suprematie en westerse waarden.

Jonas Staal (1981, Nederland) volgde kunstopleidingen in Enschede en Boston, en behaalde een Ph.D aan de Universiteit Leiden. Hij nodigt binnen zijn artistiek/politieke project *New World Summit* groepen uit die niet vertegenwoordigd worden door de gangbare democratische kanalen, en stelt daar een alternatief parlement mee samen. Deelnemers zijn bv. stateloze naties en niet-geaccepteerde politieke organisaties. In deze tentoonstelling brengt Staal met video's, architectuurmodellen en andere overblijfselen de vierde editie in kaart: *New World Summit: Stateless State*, in 2014 gehouden in Brussel. Ingegeven door de *war on terror* met zijn zwarte lijsten, reisverboden en controles, stond daar de vraag centraal in hoeverre het concept van een staat nog toegerust is om het zelfbeschikkingsrecht van mensen te vertegenwoordigen en beschermen.

Remco Torenbosch (1982, Nederland) volgt na de academies in Rotterdam en Berlijn nu een residency bij de Rijksakademie. Voor zijn geluidsinstallatie *Instituut* (2018) registreerde hij 's nachts de geluiden die worden geproduceerd in de 'tussenruimtes' van het museum, die niet toegankelijk zijn voor het publiek, zoals de meldkamer en de ruimtes voor de klimaat- en waterpompinstallatie. Deze abstracte geluiden die horen bij het conserveren van kunstwerken en het gebouw worden op zaal afgespeeld via luidsprekers. Torenbosch biedt met dit werk een nieuwe manier om het museum te ervaren: een ruimtelijke ervaring die niet geleid wordt door de ogen, het meest gebruikelijke zintuig, maar door geluid.